

Vääriselupaikades (VEP) kahjustuste ja kaitseväärtuste hindamise juhend

FSC audiitorid on juhtinud Riigimetsa Majandamise Keskuse (edaspidi RMK) tähelepanu vajadusele hinnata looduslike häiringute (torm, lumemurd jms) ja ebaseadusliku raietegevuse mõju vääriselupaikade kaitseväärtusele; samuti vääriselupaikades raiete ja sellega kaasnevate tegurite mõju olemile.

Käesolevas juhendis kasutatakse lühendit „VEP“ sõltuvalt kontekstist mõistete „vääriselupaik“ ja „vääriselupaigad“ tähistamiseks.

Juhendi eesmärgiks on töökorralduse täpsustamine RMK metsahalduse valdkonnas, hindamaks VEP-de ja VEP-de tunnustele vastava ala kaitseväärtuse seisundit looduslike häiringutest või ebaseaduslikust raieist tingitud kahjustustest lähtuvalt. Lisaks on juhendis sätestatud põhimõtted, kuidas hinnatakse külgnivate raiete mõju VEP-dele.

I. LOODUSLIKE HÄIRINGUTE JA EBASEADUSLIKU RAIE MÕJU HINDAMINE

1.1. Metsakahjustuse tuvastamisel VEP-s esitab metskond Keskkonnaametile metsakahjustuse metsateatise. Metsakahjustuse metsateatisele VEP kohta ei lisata raie läbiviimise kavatsust.

1.2. Metskond esitab Keskkonnaametile metsateatise VEP-s raieks siis, kui RMK looduskaitseosakonna looduskaitse spetsialist (edaspidi looduskaitse spetsialist) on hinnanud VEP-i kaitseväärtused hävinuks ja Keskkonnaameti metsakaitse-ekspertiis soovib kahjustatud ala uuendada.

1.3. VEP-s toimunud ebaseadusliku raie avastamisel saadab VEP-i asukohajärgne RMK metskond looduskaitse spetsialistile läbi DHS-i viite politseile või Keskkonnainspeksioonile saadetud avaldusest.

1.4. VEP-s avastatud metsakahjustuse metsateatise või ebaseadusliku raie avalduse viite saatmisel lisab metskond looduskaitse spetsialisti DHS-is seisukoha andjaks, menetlemise tähtajaga 15 kalendripäeva.

1.5. Viite saamisel looduskaitse spetsialist inventeerib kahjustatud VEP-i kehtiva metoodika kohaselt, hindab väärtuste säilimist või hävinemist ja esitab metskonnale seisukoha.

1.6. Säilinud väärtustega VEP-i kohta looduskaitse spetsialist:

1.6.1 annab DHS-s seisukoha VEP säilitamiseks ja metsakahjustuste likvideerimisest loobumiseks (ei vaja raie);

1.6.2 täidab VEP ekspertiisi välitöölehe, mille vorm on käesoleva juhendi lisa ja salvestab selle DHS-i sarja 3-1.14 ning loob DHS-s lihtseose metsakahjustuse metsateatisega või politseisse/Keskkonnainspeksiooni saadetud avaldusega;

1.6.3 esitab ettepaneku ja VEP välitöölehe Keskkonnaametile või VEP tunnustele vastava ala puhul Keskkonnateabe Keskusele registriandmete uuendamiseks ning saadab vastava DHS-i viite (sari 3-1.14) RMK metskonnale ja metsakorraldustalitusele.

1.7. Hävinud väärtustega VEP-de kohta looduskaitse spetsialist:

1.7.1 annab DHS-is seisukoha, et VEP väärtus on hävinud ja soovib metsakahjustuse likvideerida ning annab vajadusel eritingimused raie tööde läbiviimiseks;

1.7.2 esitab Keskkonnaametile või Keskkonnateabe Keskusele ettepaneku VEP-i kustutamiseks registrist.

1.7.3 saadab registrist kustutamise ettepaneku DHS-i viite (sari 3-1.14) RMK metskonnale ja metsakorraldustalitusele.

1.8. Looduskaitseosakonna bioloogilise mitmekesisuse spetsialist esitab VEP-de pindalas ja olemis toimunud muudatused iga-aastaselt RMK kõrge kaitseväärtusega metsade seire aruandes.

II KÜLGNEVATE RAIETE MÕJU HINDAMINE

2.1 Bioloogilise mitmekesisuse spetsialist viib läbi VEP-ga külgneva raietegevuse ja sellega kaasneva tuulekahjustuse mõju hindamise VEP-le ja koostab hindamise aruanded.

2.2 Bioloogilise mitmekesisuse spetsialist analüüsib iga kolme aasta tagant kui palju riigimetsa VEP-dest on raietegevusest mõjutatud ning selle põhjal annab hinnangu, kas raied mõjutavad oluliselt riigimetsa VEP-e.

2.3 Hindamisel lähtutakse järgmistest eeldustest:

2.3.1 servamõju VEP-dele tekitavad uuendusraied ja raadamised;

2.3.2 ulatuslikud tormikahjud likvideeritakse lageraietega;

2.3.3. servaeefekti negatiivne mõju kestab kuni külgnev mets saavutab latimetsa arenguklassi;

2.3.4 servaeefekti mõju suhtes on vähemtundlikud männienamusega vääriselupaigad.

2.4 VEP-ga külgneva raietegevuse ja sellega kaasneva tormikahjustuse mõju hindamiseks kirjeldatakse VEP-ga külgneva uuendusraie ja raadamise ulatus.

2.5 Hindamisel kasutatakse järgmisi andmetabeleid:

2.5.1 EELISe vääriselupaikade ja vääriselupaiga tunnusega alade andmed;

2.5.2 RMK GIS eraldiste kihi need eraldised, mille CV-s on märgitud uuendusraie või raadamine.

2.6 Hinnang toob välja külgneva raietegevuse poolt oluliselt mõjutatud VEP-de hulga, mõjutuste dünaamika ja võimalusel põhjused.

3. Hindamistoimingud

3.1 EELISe vääriselupaikade ja vääriselupaiga tunnusega alade kihtide põhjal koostatakse 10-meetrise puhvriga VEP kiht.

3.2 Uuendusraiete ja raadamiste poolt oluliselt mõjutatud VEP-de leidmiseks lõigatakse 10-meetrise puhvriga VEP-i kihti raadamise ja uuendusraie kihtidega, lõikuvad objektid vaadatakse visuaalselt aerofotodelt üle ning oluliseks mõjuks hinnatakse järgmised juhud:

3.2.1 Kõikides vääriselupaikades, kus peapuuliik on mänd on lagedaks raiutud vähemalt 1/2 VEP-i välispiirist.

3.2.2 Kõikides vääriselupaikades, kus peapuuliik ei ole mänd on lagedaks raiutud vähemalt 1/3 VEP-i välispiirist.

3.3 Mõju hindamisel ei võeta arvesse:

3.3.1 Enne VEP-i määramist olemas olnud avatud alasid (nt looduslikud rohumaad, õuealad jms), kus on juba väljakujunenud ökoton.

3.3.2 Trasside (kvartalisihid, teetrassid, kraavitrassid, liinitrassid jne) puhastamisi ja raadamisi, va trassid, mille laius ületab 30 m.

4. Aruanne

4.1 Aruanne koosneb oluliselt mõjutatud VEP-de kaardikihist ja andmetabelist, milles on esitatud järgmised näitajad:

4.1.1 VEP ID;

4.1.2 VEP number;

4.1.3 VEP kvartali number;

4.1.4 VEP eraldise number;

4.1.5 VEP kasvukohatüüp;

4.1.6 raie kvartali number;

4.1.7 raie eraldise number;

4.1.8 raie liik;

4.1.9 raie aasta;

4.1.10 raiest mõjutatud VEP külje osakaal;

4.1.11 märkused (nt tormikahjustuste likvideerimine jmt).

4.2 Andmete alusel koostatud kokkuvõttest, milles on esitatud külgneva raietegevuse ja tormikahjustuste poolt oluliselt mõjutatud VEP-de hulk, mõjutuste põhjused ja dünaamika.

4.3 Bioloogilise mitmekesisuse spetsialist salvestab hindamise aruande DHS-i sarja 3-1.14 „Metsanduslike ja looduskaitsete seirete aruanded“ ja saadab DHS-i viite looduskaitse peaspetsialistile.

4.4 Juhul kui külgneva raietegevuse ja tormikahjustuste poolt on oluliselt mõjutatud üle 10% riigimetsa VEP-dest esitab looduskaitse peaspetsialist juhatusele ettepaneku leevendavate meetmete rakendamiseks raiete planeerimisel VEP-ga külgnevates metsades.